

Citace záznamu

Vladislava Říhová, Zámek Moravská Třebová, předsálí tanečního sálu, *Renesanční a manýristické štukatérství v Čechách a na Moravě* (online databáze), <https://stuky.upce.cz/node/557>, vyhledáno 26. 4. 2024.

Zámek Moravská Třebová, předsálí tanečního sálu

Číslo záznamu: 557

Bližší určení díla: dekorativní žebra

Památkově chráněno, č. úskp: 22938/6-3196

Umístění: v jižní části západního křídla zámku

Datace: kolem roku 1615

Zámek Moravská Třebová, pohled na jihozápadní nároží místnosti (foto Vojtěch Krajiček, 2018).

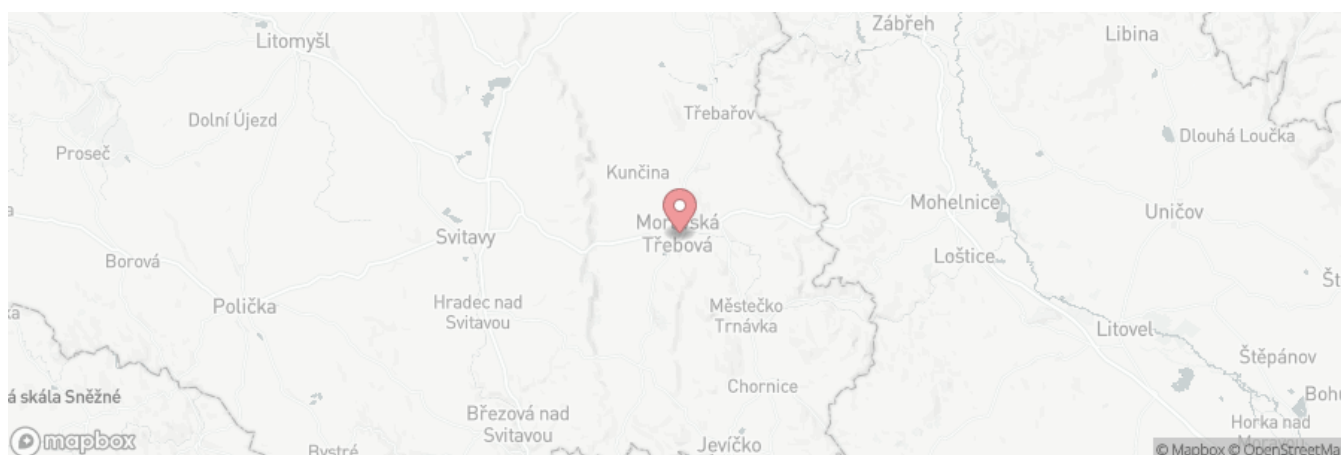
Anotace

Tříkřídla dispozice nové části zámku v Moravské Třebové vznikla mezi lety 1611–1615 pro Ladislava Veleny ze Žerotína. Stavbu prováděl v Moravské Třebové usedlý Giovanni Motalla de Bonamonne, nejspíše podle dodaných plánů. Autorem náročné manýristické architektury byl pravděpodobně císařský architekt Giovanni Maria Filippi. Už v roce 1621 zámek ztratil svou rezidenční funkci a stal se sídlem úřední správy moravskotřebovského panství. Dekorativní štukatury se zachovaly v několika prostorách přízemí západního křídla. Z bohatší dekorace (známé z negativních otisků prvků) byla při nedávném restaurování prezentována jen rekonstrukce ornamentálních štukových žebér, která jsou sekundárně opatřena nátěrem v pískové barvě.

Abstract

The three-wing layout of the new part of the chateau in Moravská Třebová was built between 1611-1615 for Ladislav Velen of Žerotín. The construction was carried out by Giovanni Motalla de Bonamonne, who settled in Moravská Třebová. The author of the project was probably the imperial architect Giovanni Maria Filippi. Already in 1621 the castle lost its residential function and became the administrative centre of the estate. Decorative stuccoes have been preserved in several rooms of the ground floor of the eastern wing. Of the richer decoration (known from negative impressions of elements), only the reconstruction of the ornamental stucco ribs, which have a secondary coating of sand colour, was presented during the recent restoration.

Kraj	Okres	Obec	Katastr
Pardubický kraj	Svitavy (okres)	Moravská Třebová	Moravská Třebová
Ulice, čp. / č. o.		GPS	
Zámecké nám. 185/1		49.756707247888, 16.665679239971	

Technika štku	Materiálová skladba	Povrchové úpravy	Původnost
vytlačovaný štuk	V rámci projektu nebyla provedena materiálová analýza ani restaurátorské sondy. Z vizuálního průzkumu je patrné, že se jedná o vápenný štuk.	monochromie (stávající stav) Sekundární nátěr v pískové barvě. Rekonstrukce je hypotetická a neopírá se o nálezy původní barevnosti.	Původní stav s druhotnými zásahy

Uměleckohistorický popis

Tři křídla manýristického zámku v Moravské Třebové byla vystavěna v první polovině druhého desetiletí 17. století. Navázala na starší raně renesanční aristokratické sídlo a vytvořila zázemí městské rezidence Ladislava Veleny ze Žerotína. Náročná architektura byla provedena stavitelem Giovannim Motallou (de Bonamonne), usedlým v Moravské Třebové. Autorem návrhu, který čerpá z různorodých zdrojů, mj. z předloh Sebastiana Serlia, byl nejspíše císařský architekt Giovanni Maria Filippi. V roce 1611 se začalo se zavážením příkopů hrady oddělující "Starý zámek" od města. Na tomto místě postupně, nejspíše do roku 1615-1616 vyrůstal tzv. Nový zámek. Ke svému účelu byl využíván jen krátce. Už v roce 1621 ztratil svou sídelní funkci, protože majitel Ladislav Velen ze Žerotína emigroval - jako hejtman moravské povstalecké zemské vlády byl odsouzen k smrti. Zámek Moravská Třebová i s panstvím přešel jako konfiskát do rukou Karla z Liechtensteina. Tříkřídla dispozice Nového zámku do sebe integrovala aditivně řazené prostory přístupné z arkády. Není zcela zřejmé, k čemu byly určeny. Při soupisu konfiskátu ve 20. letech 17. století byly prázdné nebo sloužily jako skladiště. Nejstarší plán zámku z roku 1786 (Říhová 2011, s. 33) v přízemí jižního krátkého křídla zachycuje konírny. Krátké jižní křídlo zámku vyplňoval větší sálový prostor sklenutý na sled středních bosovaných pilířů. Už historicky byl druhotně předělen a je předělen i v současnosti do více místností. Ve dvou z nich se zachovaly klenby se styčnými trojbokými lunetami dekorované na hranách štukovými žebry. Předsálí tanečního sálu má žebra tvořena dvěma pásy vejcovce, mezi které je vložen pás s žaludy. Žebra se zachovala jen z části a byla rekonstruována doplněním celých partií. Ve vrcholu se stýkají v pětistě rozetě. Výzdoba prostor souvisí s okruhem dalších podobných štukových realizací z moravskotřebovského a sousedního zábřežského panství. Tato území vlastnil na počátku 17. století Ladislav Velen ze Žerotína, s jehož stavební skupinou můžeme vznik štukatur spojovat. Podobné dekorativní systémy byly použity v bohaté dekoraci zámku v Tatenici (1606) budovaném jako Žerotínův venkovský letohrádek, dále v méně náročné dekoraci v zadním prostoru domu čp. 46 v Bránské ulici v Moravské Třebové a v mázhauzu domu čp. 146 v Olomoucké ulici tamtéž. Další vazby najdeme v dekoracích tvrze v Nemili, která leží na sousedním zábřežském panství. Dekorativní aparát odkazuje k obdobným slezským realizacím, jméno autora nebo stavební skupiny je dosud neznámé.

Historické zásahy / opravy

Nový zámek byl od roku 1621 využíván jako sídlo velkostatku a úřednické byty a proto byly jednotlivé partie utilitárně přeřešeny. Ve 2. polovině 20. století některé části chátraly bez větší údržby. Štukatury přízemí západního a jižního křídla byly patrné ve sledu různých prostor už zpracovatelným SHP v roce 1982 - našli zde místnost se čtyřmi poli klenby severně u schodiště, další jižněji se dvěma poli klenby a zbytky štukových žebírek v bývalých prostorách dvoulodního sálu v jižním křídle. Tyto prostory byly upravovány až na počátku nového tisíciletí pro potřeby Základní umělecké školy. V letech 2002-2003 byly rekonstruovány i devastované interiéry bývalého sálového prostoru. Některé tamní štukové prvky byly odhaleny jako fragmentární, jiné se rekonstruovaly. Z restaurátorské zprávy plyne, že žebra byla uvolněná od pokladu, pokrytá silnou vrstvou nátěrů a štukových pačoků. Při průzkumu se nepodařilo odhalit žádné zbytky původních barevných úprav, takže se autoři zásahu domnívali, že žebra kontrastovala s podkladem v přirozené barvě svého materiálu a tento se také v závěrečné povrchové úpravě snažili napodobit.

Literatura

Vladislava Říhová, *Dílo sochařů, kameníků a štukatérů počátku 17. století. Moravskotřebovsko*, Litomyšl 2011, s. 38-39, 120-121.
Jan Sedlák, "Nový zámek", in: Jan Sedlák (ed.), *Cesta od renesance k baroku: slavné stavby Moravské Třebové*, Moravská Třebová 2012, s. 34.
Vladislava Říhová, *Skupina štukatur počátku 17. století na Moravskotřebovsku*, in: *Moravskotřebovské vlastivědné listy* 16, 2005, s. 29.
Eva Štěpařová - Blanka Žouželková, *Obnova zámku v Moravské Třebové. Postup a problémy*, in: kol. aut., *Moravskotřebovský zámek, renesance v evropském kontextu*, Moravská Třebová 2010, s. 71.

Prameny

Archiv NPÚ - ÚOP Pardubice,, Vojtěch Adamec - Ladislav Kryl - Martin Pokorný, *Restaurování štukové výzdoby kleneb zámku v Moravské Třebové*, 22. 7. 2002.
Archiv NPÚ - ÚOP Pardubice, Dana Christianová - Ladislav Kryl - Martin Pokorný, *Moravská Třebová, zámek, restaurování štukových kleneb (jihozápadní křídlo zámku)*, 2003.
Archiv NPÚ - ÚOP Pardubice, Luboš Lanciger - Jan Muk, *Moravská Třebová. Stavebně-historický průzkum zámku*, Praha 1982, s. 79-82, 106-107.

Autoři záznamu

Vladislava Říhová

Datum poslední změny

26.5.2023

Fotodokumentace současného stavu

Zámek Moravská Třebová, severozápadní nároží a klenba místnosti (foto Vojtěch Krajíček, 2018).

Zámek Moravská Třebová, jihozápadní nároží a klenba místnosti (foto Vojtěch Krajíček, 2018).

Zámek Moravská Třebová, jihovýchodní nároží a klenba místnosti (foto Vojtěch Krajíček, 2018).

Zámek Moravská Třebová, severovýchodní nároží a klenba místnosti (foto Vojtěch Krajíček, 2018).

Zámek Moravská Třebová, detail růžice na klenbě (foto Vojtěch Krajíček, 2018).

Zámek Moravská Třebová, detail pásového dekoru na klenbě (foto Vojtěch Krajíček, 2018).

Zámek Moravská Třebová, detail pásového dekoru v patě klenby (foto Vojtěch Krajíček, 2018).

Zámek Moravská Třebová, detail odkryté štukové hmoty s druhotnými nátěry (foto Vojtěch Krajíček, 2018).